

*Васильєв Микола,
викладач кафедри тактики та
тактико-спеціальної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії України*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ З ЯКИМИ ЗІТКНУЛИСЬ СУБ'ЄКТИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Бойові статuti Збройних Сил України, як і статuti армій країн НАТО, базуються на досвіді війн ХХ століття, зокрема Другої світової війни, конфліктів у В'єтнамі, Афганістані та локальних війн кінця ХХ — початку ХХІ століття, які базуються на принципах ведення загальновійськового бою, визначених в статутах і включають: Чіткий бойовий порядок із визначеними рубежами, опорними пунктами та зонами відповідальності, координацію дій піхоти, бронетехніки, артилерії та авіації через централізоване управління. Організоване пересування підрозділів для обходу, охоплення чи прориву оборони противника, накопичення сил у тилу для підготовки наступу, використання бронетехніки для підтримки піхоти. Зосереджений вогневий вплив артилерії, танків та авіації для придушення противника, наступ піхоти для захоплення позицій після вогневої підготовки. використання високоточної зброї для ураження ключових цілей. Організовуючи взаємодію: Взаємодія: Синхронізація дій піхоти, танків, артилерії та інших підрозділів через радіозв'язок та штаби, забезпечення підтримки сусідніх підрозділів. Під час організації забезпечення: РХБ захист, технічне, тилове та медичне забезпечення для підтримки боєздатності, організація тилу як захищеної зони для накопичення сил, боєприпасів та евакуації поранених. Ці принципи передбачають чіткі лінії фронту, відносно стабільний тил та обмежену прозорість поля бою, де розвідка противника має обмежений доступ до тилкових зон. Статuti орієнтовані на масові операції, де піхота відіграє центральну роль у наступі та обороні, а бронетехніка й артилерія забезпечують вогневу перевагу.

Реалії сучасного поля бою, це вплив сучасних технології, зокрема безпілотні системи, штучний інтелект, які радикально змінили оперативне середовище.

Основні виклики, з якими зіткнулися Сили оборони України це постійний повітряний контроль, дронами типу "Мавік" і FPV-дрони, які забезпечують цілодобове спостереження з тепловізорами та камерами високої роздільної здатності, роблячи поле бою "прозорим". Зона в радіусі 5–10 км від лінії бойового зіткнення перебуває під вогневим контролем противника.

Точкові удари: FPV-дрони та скиди з коптерів дозволяють уражати окремі цілі (піхотинців, техніку, укриття) за лічені хвилини з високою точністю.

Опорні пункти (взводи, ротні) вразливі щодо нанесення ударів противником завдяки корегуванню від дронів чи FPV-дронів, що порушує вимоги що до обладнання командирських спостережних пунктів (КСП), а саме їх відстань. Піхотинці, змушені ховатися від дронів, втрачають здатність вести

активний вогневий контакт чи спостереження, стаючи "пасивними маркерами рубежу".

Розвідувальні дрони забезпечують противнику повну ситуаційну обізнаність, усуваючи поняття "безпечного тилу". Наприклад, ворожі БПЛА залітають на 100 км углиб території для наведення ракетних ударів. Колони техніки та піхоти виявляються дронами на марші, що унеможливлює підготовку масових наступів. Логістичні пункти, склади боєприпасів і медичні пости стають вразливими цілями. Дорогостоячі танки та БМП, які були основою наступальних операцій знищуються відносно дешевими FPV-дронами. Повітряний простір над полем бою став недоступним для літаків і гелікоптерів через щільні системи ППО та РЕБ, що перетворило авіацію на допоміжний засіб. Зброя з GPS-наведенням втрачає ефективність через потужні засоби РЕБ, які активно застосовуються обома сторонами.

Класичні наступальні операції стали "самогубними" через протидію безпілотних систем і РЕБ. Навіть малі високомобільні групи, оснащені технологіями, втрачають ефективність через прозорість поля бою.

Глибокі удари на оперативну глибину стали неможливими, що призвело до позиційної війни.

Безпілотні системи змінили природу бою, замінивши традиційні функції піхоти та техніки.

Для подолання кризи традиційних тактичних підходів, спричиненої масовим застосуванням безпілотних систем та зміною природи бойових дій у російсько-українській війні, необхідно комплексно адаптувати тактику, підготовку військ, технології та нормативну базу Сил оборони України до нових реалій.

Сучасне поле бою, яке характеризується прозорістю, постійним повітряним контролем і точковими ударами, вимагає перегляду статутних принципів ведення загальновійськового бою, що полягає у створенні сучасних нормативних документів, які враховують використання сучасних технологій у поєднанні з переходом до тактики малих груп (замість масових наступів і статичних опорних пунктів запровадити тактику високомобільних, технологічно оснащених груп (3–5 бійців із підтримкою дронів), які діють приховано, використовуючи димове маскування та засоби РЕБ.). Інтеграція безпілотних систем у бойові операції. Розробки тактики для тривалих позиційних боїв, з акцентом на автономність підрозділів, використання наземних дронів для доставки боєприпасів і евакуації, а також захист від РЕБ противника.

Традиційна підготовка піхоти, орієнтована на фізичну витривалість і вогневу міць, не відповідає вимогам сучасного бою, де ключову роль відіграють оператори дронів і фахівці з автономних систем.

Удосконалення засобів РЕБ ближньої дії для захисту малих груп і техніки від ворожих дронів. Розробка алгоритмів автономного управління (на базі PSO, машинного навчання), які дозволяють роям дронів обходити зони РЕБ, адаптуватися до втрат одиниць і виконувати складні завдання (напр., синхронізовані удари). Інтеграція логістичних дронів. Оснащення дронів

потужнішою зброєю (встановити на безпілотники протитанкові ракети, гранатомети чи лазерні системи для підвищення їхньої ударної ефективності.)

Ефективне використання дронів і ройового інтелекту вимагає створення спеціалізованої інфраструктури. Продовжувати удосконалювати і впроваджувати платформи ситуаційної обізнаності (приклад "Дельта"). Визначити принципи координації між піхотою, дронами та артилерією через цифрові платформи, замість традиційного радіозв'язку.

Розробляти стійкі системи зв'язку: Використовувати mesh-мережі та альтернативні канали (напр., оптичний зв'язок) для забезпечення роботи дронів у зонах РЕБ. Впроваджувати алгоритми, які дозволяють дронам виконувати завдання без постійного зв'язку з оператором, спираючись на локальні сенсори. Оснащувати піхотні підрозділи портативними пристроями для глушіння ворожих дронів на відстані 1–2 км.

Горбатенко Андрій,

викладач,

ВСП «Фаховий коледж Інформаційних технологій

НУ «Львівська політехніка»,

молодший лейтенант

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ КОНТРРОЗВІДКИ СБУ У ПІДРОЗДІЛАХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Умови широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України значно актуалізували завдання посилення внутрішньої безпеки у підрозділах сектору безпеки і оборони.

Одним із ключових суб'єктів, відповідальних за нейтралізацію внутрішніх загроз у військових формуваннях, є військова контррозвідка Служби безпеки України. У межах її повноважень формується комплекс превентивних заходів, спрямованих на виявлення, документування та недопущення проникнення ворожих агентів, деструктивних елементів і осіб, схильних до державної зради, дезертирства, незаконного обігу зброї та вчинення терористичних актів та інших дій, що становлять загрозу національній безпеці.

Ключовим напрямом такої превентивної роботи виступає систематичний контроль і перевірка особового складу, особливо в зонах бойових дій, тилових підрозділах із доступом до стратегічної інформації та під час ротаций. Цей процес не обмежується лише перевіркою анкетних даних чи формальним опитуванням. На практиці йдеться про багаторівневий аналіз поведінкових, інформаційних, комунікаційних і психологічних маркерів, які можуть свідчити про потенційні загрози.

Одним із інструментів сучасної контррозвідувальної діяльності є OSINT – відкритий аналіз джерел інформації, передусім соціальних мереж, публічних месенджерів, форумів, онлайн-відео, а також цифрового сліду, який лишають військовослужбовці. В умовах війни кожен лайк, підписка чи коментар можуть стати сигналом. Моніторинг персональних сторінок військових нерідко дозволяє виявити прояви симпатії до рф, проросійських наративів, підписки на сумнівні